

Morrelen aan de voet van het inkomensgebouw

Een ruime meerderheid van de Sociaal-Economische Raad, bestaande uit werkgevers en kroonleden, adviseert de minimumuitkeringen te laten bepalen door het kindertal. Voor de werkgevers bestaat er een duidelijke samenhang tussen dit advies en de keus die de SER vorig jaar maakte voor verlaging van het wettelijke minimumloon met 15 tot 20 procent. Zij, en met hen de meeste onafhankelijke leden van de raad, zien dit als een belangrijke bijdrage aan de beheersbaarheid van de collectieve uitgaven en daardoor aan economische groei en werkgelegenheid. Hoe gering de unanimiteit binnen de SER is als het werkelijk op aanbevelingen voor concreet beleid aankomt bleek weer eens bij de vaststelling van dit advies. Zo constateerde S.J. van Eijkelenburg, die het werkgeversstandpunt verdedigde, dat „wederom het verschil van inzicht ten aanzien van de beheersing en de terugdringing van de collectieve uitgaven verhindert om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen.” Het zijn dus echt niet de media die verzuimen de eenstemmigheid over het sociaal-economische beleid in de SER voldoende te belichten, zoals Wolson schreef in de ESB van 20 augustus jl. Ook het kroonlid Duisenberg zette bij de behandeling van het advies over het sociaal-economische beleid op middellange termijn trouwens wel wat vraagtekens bij de unanimiteit over de terugdringing van het financieringsstekort en de middelen die daarvoor moeten worden gebruikt.

Het is niet zo vreemd dat de werknemersleden van de SER weinig zien in verlaging van het minimumloon en in het systeem dat de meerderheid aanbeveelt voor behandeling van de minimumuitkeringen. Het minimumloon voor werknemers met een volledige baan zal immers onder het sociale minimum belanden. Ze zullen dan in aanvulling op hun loon een toeslag moeten krijgen. Het aantal werknemers dat in aanmerking komt voor zo'n toeslag is vrij groot, namelijk 60.000 als het minimumloon met 15 procent wordt verlaagd en 100.000 als het met 20 procent omlaag gaat. In deze aantallen ziet Van Eijkelenburg geen reden om het voorstel af te wijzen. Hij betoogde dat dit maximumramingen zijn die ervan uitgaan dat een verlaging van het minimumloon direct en geheel in alle cao's wordt gevolgd. Naar zijn mening is dit een wereldvreemde veronderstelling. Zo werkt het niet in Nederland, zei hij. De werkelijke aantallen zullen veel lager liggen. Ik vind dit een tamelijk zwak argument ter verdediging van

een voorstel waartegen principiële bezwaren bestaan. Op grond van de netto-netto-koppeling zouden de minimumuitkeringen in dezelfde mate moeten worden verlaagd, maar die keus maakte de SER niet. De raad stond daarom voor de vraag welke norm zou moeten worden gekozen voor de betaling van de laagste sociale uitkeringen. De AOW- en AWW-uitkeringen werden daarbij buiten schot gelaten. In het bestaande systeem wordt naar de mening van werkgevers en de meeste kroonleden te weinig rekening gehouden met draagkrachtverschillen. Ze kiezen daarom voor een meer gedifferentieerd stelsel van minimumuitkeringen, dat moet worden gezien als aanvulling op kinderbijslag. Wanneer het minimumloon met 15 procent wordt verlaagd zou het een besparing opleveren van zo'n 250 miljoen gulden.

Een belangrijk motief voor verlaging van het minimumloon is dan daardoor laaggeschoold werk weer rendabel wordt. Het werkgelegenheidseffect van de maatregel is volgens verscheidene onderzoeken hoogst twijfelachtig. Het is echter ook nog niet bewezen dat het niet helpt. In ieder geval is het naïef om te veronderstellen dat mensen bereid zijn werk te aanvaarden tegen een loon dat onder het sociale minimum ligt en dan gedwongen te zijn de hand op te houden voor een aanvullende bijstand of toeslag bij de sociale dienst of de bedrijfsvereniging. Zonder werken krijg je immers ook een bijstandsuitkering op dat niveau. Bovendien wordt je loon alleen maar tot het sociale minimum opgetrokken wanneer je in alle eer en deugd getrouwd bent en twee kinderen hebt. Heb je minder kinderen of ben je alleenstaande dan ga je er in inkomen op achteruit. Het draagkrachtargument wordt al heel dubieus als bedacht wordt dat een weduwe (weduwnaar) of gescheiden vrouw (man) met vier of zelfs meer kinderen minder krijgt dan een getrouwde vrouw (of man) met twee kinderen. Het systeem brengt grote gezinnen in een sterk bevoorrechte positie. Het werkt volstrekt ongefundeerde en ongemotiveerde inkomensverschillen op minimumniveau in de hand.

Het is niet helemaal uitgesloten dat het SER-advies kans maakt door het kabinet te worden overgenomen. In zijn 'politieke testament' schreef staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat verlaging van het minimumloon met 15 procent (dus tot het niveau voor 22-jarigen) te overwegen zou zijn met het oog op het vergroten van de kans op werk

---

voor minder geschoolden. De Graaf schreef echter ook dat het oude minimumloonniveau voor 23-jarigen en ouderen constant zou moeten worden gehouden. Dit niveau blijft dan als koppingsgrondslag voor de minimumuitkeringen gehandhaafd. Hij voegde er nog aan toe dat het minimumloon voor 22-jarigen door normale indexeringen weer geleidelijk naar het oude niveau voor 23-jarigen zou groeien. In de tussentijd zouden voor kostwinner dan toeslagen nodig zijn. Dit is wel een heel andere benadering dan die van de SER-meerderheid. Bij De Graaf zijn de toeslagen op het met arbeid verdiende loon tijdelijk, bij de SER blijvend. Het SER-advies ligt misschien ook daarom politiek niet zo eenvoudig, omdat het in feite inkomensafhankelijkheid introduceert aan de voet van het kinderbijlagstelsel. Dit is een idee dat bij CDA en VVD tot dusver alleen maar grote weerzin heeft opgeroepen.

Er zijn redenen te over om dit morren aan de voet van het inkomensgebouw als maatschappelijk onaanvaardbaar te kwalificeren. Het lijkt mij dat sommige kroonleden er alleen hun stem aan hebben gegeven bij gebrek aan een beter alternatief. Het voorstel van de werknemers om de kinderbijslag te verhogen en de koppeling van lonen en uitkeringen te herstellen is immers evenmin goed uitvoerbaar, omdat dit de collectieve lasten met f. 2 mrd. zou verhogen.

A.F. van Zweeden